

موانعی دارند اظهار نمایند و حالا که تشریف آوردند چرا بمجلس نیامدند.

رئیس - پیغام داده ایم که تشریف بیاورند نمیدانم چرا نیامدند.

افتخار الواعظین - بنده بالصراحه عرض میکنم که مجلس شورای ملی بقدر خردلی حق ندارد در امورات کابینه مداخله نماید آقای رئیس الوزراء معین شده اند وظیفه خودشان است که بمیل خودشان هر کسی را قابل میدانستند و بامسلك ایشان موافقت دارد انتخاب نموده کابینه را بمجلس معرفی نمایند و بنده ابداً تصویب نمیکم که یک هیئتی از طرف مجلس بروی خدمت آقای نایب السلطنه و بگویند که کابینه چرا تشکیل نشده است و چرا وزراء معرفی نمیشوند و اگر هم آقای رئیس الوزراء چنانچه گفته شد موانعی دارند وظیفه مجلس این است که ایشان را بخواهد که موانع را بگویند و مجلس شورای ملی رفع آن موانع را بکند وظیفه مجلس را فقط این عرایض را که عرض کردم میدانم و از طرف خودم عرض میکنم که این مملکت طاقت ندارد با این ترتیبات که یک هفته میگردد و کابینه وزرا نداریم خوب است رئیس الوزراء ما هر چه زودتر کابینه را تشکیل و معرفی نمایند.

رئیس - رأی میگیریم در اینکه هیئتی که معین شده بودند بروند و تأکید کنند که هر چه زودتر کابینه تشکیل شود هر کس باین پیشنهاد آقای اسد الله میرزا موافقت دارد قیام نماید (با کثرت تصویب شد.) (اسامی هیئت را آقای میرزا ابراهیم خان از قرار ذیل قرائت نمودند.)

آقای مؤتمن الملک - آقای اسد الله میرزا - آقای ذکاء الملک - آقای نواب - آقای نویری - آقای شیخ ابراهیم رئیس - دستور آتیه مذاکره در خصوص طبع روزنامه رسمی مجلس مذاکره در خصوص چرم سازی و صابو سازی قرائت لایحه آقایان علماء نجف اشرف در خصوص انتخاب علماء.

ارباب کیخسرو - بنده عرض میکنم یک قانونی در خصوص ترتیب کمیسیونها در هشت ماه قبل پیشنهاد کرده ام و بکمیسیون رفته و برگشته است و در این مدت جزو دستور گذاشته نشده خوب است جزء دستور جلسه آتیه منظور شود.

وحید الملک - دو فقره لایحه از طرف وزیر علوم راجع بوزارت معارف خیلی لازم است جزء دستور شود.

کاشف - حالا نمیشود در جلسه آتیه رأی بگیرند اگر مجلس تصویب نمود جزء دستور شود.

دکتر علیخان بعضی تلگرافات هم هست اگر صلاح است خوانده شود.

رئیس - در جلسه آتیه خوانده میشود.

نویری - در خصوص تلگرافات بنده عرض دارم در باب فرش جوهری که در مجلس مذاکره شد و قرار شد یک مجلسی از تجار مرکز و اشخاصی که با اطلاعند تشکیل شد قراری در آن خصوص بدهند الان تلگرافی رسیده است که فرشهای جوهری را در گمرک نگاهداشته اند نمیکذارند از سرحد بگذرد در صورتیکه هم چه قراری داده نشده عقیده بنده این است که از طرف مجلس اعلان شود که هنوز

قراری در این باب داده نشده و این قدغن برداشته شود.

(مجلس مقارن غروب ختم گردید)

جلسه ۱۱۸

صورت مشروح روز شنبه نهم شهر رجب

المرجب ۱۳۲۸

مجلس سه ساعت و ربع قبل از ظهر در تحت ریاست آقای ذکاء الملک تشکیل شد.

رئیس - تقاضا میکنم عرایض بنده را در حال قیام اصفا فرمایند (عموم حضار قیام نمودند)

رئیس - سانحه ناگواریکه دیشب اتفاق افتاده تمام مملکت ایران تمام ملت اسلام را سوگواری و عزادار کرده است در حقیقت بدبختیهای متواتره که دچار این مملکت شده این دیگر فوق تمام آنها است مجلس شورای ملی که نماینده قاطبه این ملت است البته اولی باین است که از جانب تمام این ملت اظهار عزاداری و سوگواری خودش را نماید بنابر این تکلیف مجلس شورای ملی [آقایان از مجلس شورای ملی بحال عزاداری و سکوت خارج شدند.]

[در این موقع مجلس بمناسبت فوت سید عبدالله مجتهد بهجانی بحال حزن و سوگواری ختم شد.]

جلسه ۱۱۹

صورت مشروح روز سه شنبه

۱۲ شهر رجب المرجب ۱۳۲۸

قبل از تشکیل مجلس از طرف هیئت رئیسه اخطار شد که قبلاً جلسه خصوصی منعقد خواهد شد آقای شیخ علی - ابداً نباید جلسه خصوصی بشود باید مجلس علناً تشکیل شده و مذاکرات علنی باشد.

لسان الحکماء - مطابق قانون اساسی رئیس حق دارد هر موقعی را که لازم می داند مجلس خصوصی تشکیل بدهد.

آقا شیخ علی - ابداً لازم نیست جلسه خصوصی تشکیل شود مطابق نظامنامه داخلی رفتار نمی شود قانون اساسی نقض می شود حجة الاسلام ما را می کشند ابداً ملاحظه دیانت و نمی شود اقدام در دستگیری قاتل او نمی نمایند بنده عرض میکنم تا قاتل دستگیر نشده مجلس نباید بهیچوجه داخل مذاکره بشود (خواستند از مجلس خارج شوند آقای حاجی آقا ایشان را مراجعت دادند - شاهزاده اسد الله میرزا تشریف آورده اظهار کردند لازم می دانید ده دقیقه جلسه خصوصی منعقد شود یا خیر؟ گفتند اگر لازم است بعد از مجلس علنی بشود در این موقع آقای ذکاء الملک تشریف آورده دو ساعت و یک ربع قبل از ظهر مجلس در تحت ریاست ایشان تشکیل شد.)

(معارضه الملک صورت مجلس روز پنجشنبه ۷ و شنبه ۹ را قرائت نمود.)

رئیس - در باب صورت مجلس ملاحظه هست؟ (اظهاری نشده رئیس صورت را امضاء نمود)

آقای سید حسین اردبیلی - اخطار قانون اساسی

دارم [اصل ۳۴ قانون اساسی را قرائت نمود] رئیس مجلس میتواند بر حسب لزوم شخصاً یا

بخواهد ده نفر از اجزاء مجلس یا وزیر یا اجلاس مجرمانه بدون حضور روزنامه نویس و تماشاچی یا انجمن مجرمانه مرکب از عده منتخبین از اعضای مجلس تشکیل بدهد که سایر اعضای مجلس حق حضور نداشته باشند لیکن نتیجه مذاکرات انجمن مجرمانه وقتی مجری تواند شد که در مجلس مجرمانه با حضور سه ربع از منتخبین مطرح مذاکره شده با کثرت آراء قبول شود اگر مطالب و مذاکرات انجمن مجرمانه قبول نشود در مجلس عنوان نخواهد شد و سکوت عنه خواهد ماند) مقصود از خواندن این اصل از قانون اساسی این است که بعضی از آقایان محترم از فرط تأثری که دارند با کمال حرارت مانع از تشکیل جلسه خصوصی میشوند و اظهاراتی مینمایند که خیلی جالب تأثر است در صورتیکه بموجب این اصل از قانون اساسی رئیس مجلس حق دارد هر موقعی لازم بداند جلسه خصوصی تشکیل بدهد و امروز هم شاید یک مسئله مهمی بوده است که در واقع صحیح بوده است همان طوری که رئیس مجلس صلاح دانستند در مجلس مجرمانه مذاکره شود این نکته را همه ما باید بدانیم که در یک اتفاقی که افتاده است همه ما با بقدری متأثر شده ایم که فوق آن متصور نیست و البته وظیفه اسلامیت و دیانت و ملیت ما این است که متأثر شده باشیم اما هر یک از ما باید از حدود معینه خود و از حیثیت اخلاقی تجاوز کرده باشیم و برای اینکه به مردم نشان بدهیم که حرارت مافوق حرارت سایرین است اظهاراتی بکنیم که به حیثیت مجلس برخورد در خارج چنین معلوم میشود که قانون اساسی نقض شده است این است که بنده خیلی افسوس میخورم از این اتفاقی که حالا واقع شد.

رئیس - بنده از انعقاد جلسه خصوصی صرف نظر کردم خواهش میکنم که آقایان در این خصوص دیگر فرمایشی نفرمایند.

حاجی آقا - بلی اولاً باید این معنی را ملتفت باشیم که اینطور که اظهار کردند که نقض قانون اساسی شده کسی نقض قانون اساسی را نکرده که فرمایش آقای رئیس عمل نشود فقط در تقدیم و تاخیرش صحبت بود که اول مجلس خصوصی باشد و بعد عمومی یا اول عمومی باشد و بعد خصوصی مذاکره در همین بود والا در اصل مجلس خصوصی حرفی نبود و حرارتی هم که واقع شد در واقع خارج از موضوع بود دیگر آنکه در باب دستور بنده گمان میکنم این دستوریکه بجهت مجلس امروز قرار داده اند که داخل مذاکره آن بشویم امروز هیچ کدام مقتضی نباشد که داخل مذاکره آن بشویم و چون و کلا حق دارند دستور مجلس را تغییر بدهند.

عرض می کنم این دستوری که برای امروز تعیین شده یعنی بحث در طرح راجع بروزنامه رسمی مجلس و امتیاز صابون سازی هیچ کدام مقتضی نیست که دستور امروز ما باشد. بجهت این که این حوادث ناگواری که متعاقباً اتفاق افتاده خصوصاً این حادثه اخیری بدیهی است که عموم ماها و ملت ایران را عزادار کرده و تمام ماها امروز يك مقصد و حید فریدی داریم که اگر آن مقصد ما در خارج